NATIONAL MUSEUM OF NATURAL HISTORY
Bulgarian Academy of Sciences 1, Blvd. Tsar Osvoboditel, 1000 Sofia, Bulgaria
Phone: ++359 878 668 880; e-mail: boev@nmnhs.com; zlatozarboev@gmail.com; zlatozarboev@yahoo.com

Вх. № 847 - НО-05-06/23.11.2026 г.

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурса за академична длъжност „доцент“ по професионално направление „4.3. Биологически науки“, научна специалност „Екология и опазване на екосистемите“ за нуждите на секция „Екология на съобществата и консервационна биология“ към отдел „Екосистемни изследвания, екологичен риск и консервационна биология“ на ИБЕИ-БАН

от д-р проф. Златозар Боев, д. б. н. в отдел „Гръбначни животни” в Националния природонаучен музей при БАН

По конкурса в законно обявения срок редовни документи е подал само един кандидат – гл. ас. д-р Емилия Димитрова Вачева от отдел „Екосистемни изследвания, екологичен риск и консервационна екология“ на Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания (ИБЕИ) на БАН. Настоящата рецензия е изготвена съобразно критериите на ИБЕИ.

1. Общи данни за кариерното и тематичното развитие на кандидата

Гл. ас. д-р Емилия Димитрова Вачева е родена през 1989 г. в гр. Монтана. Целият й трудов стаж досега (~13 години) е преминал в БАН – в Националния природонаучен музей (НПМ) и в Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания (ИБЕИ).
В периода 2016-2019 е редовен докторант на НПМ-БАН със защита на тема: „Взаимоотношения между представители на три семейства гущери – Anguidae, Lacertidae и

Scincidae (Reptilia: Squamata: Sauria), по отношение на техните пространствени и хранителни ниши в Западна България“.

Познавам я от 11 години, през които съм се убедил, че е ентусиазиран, талантлив и компетентен млад зоолог със силно изявен интерес по отношение на изучаването на влечугите и особено – на гущерите. През 2021 г. като член на научното жури за защита на дисертационния й труд за получаване на ОНС „доктор)“, имах възможност да се запозная непосредствено с част от нейните интересни изследвания. Оказа се, че първоначалните ми отлични впечатления са били съвсем основателни. Владее отлично английски език и има много добра компютърна грамотност (MS Office, MS Access, ArcGIS, Statistica, PAST).

2. Основни направления в изследователската работа на кандидата и най-важни научни приноси

Кандидатът е разпределил научните си приноси в 4 направления: (1) екология и фаунистика, (2) генетични изследвания, (3) кариологични изследвания и (4) химична комуникация. Смятам, че разделянето на генетични и кариологични изследвания е ненужно, защото кариологичните изследвания представляват част от генетичните изследвания и се отнасят към цитогенетичните методи за анализ на броя и структурата на хромозомите. Кариологичните изследвания са специфичен вид цитогенетични изследвания, насочени към изучаването на кариотипа, т.е. броя и морфологията на хромозомите. Преглеждайки тематиката на трудовете много по-основателно изглежда разделянето на екология и фаунистика, защото всяко от тези две направления е представено с достатъчен брой трудове.

Сред „най-важните“ му научни приноси са: изследвания на размножаването (ивичест гущер), ролята на химичната комуникация при ухажването (пепелянка), трофичните ниши (горски, кримски, стенен, зелен и късокрак гущери), определянето на части от страната като важни за опазването на влечугите (Кресненско дефиле), установяването на нови изилирани находища на консервационно значими видове влечуги (македонски гущер), сезонна активност, хранителен спектър, възрастов състав и полова структура на популацията (голям гребенест тритон, ливаден гущер), изолиране на патогенен щам на *Pseudomonas aeruginosa* (стенен гущер), установяване на хромозомната изменчивост (крехари), изследване на термоекологичното поведение (зелен, ивичест и ливаден гущери), зимна активност (змиеок

гущер), цялостно разпространение в страната (голям гребенест тритон, жълтоуха и обикновена водни змии), статус и разпространение на инвазивни видове (червенобуза блатна костенурка), нощна активност (зелен гущер), соматометрия (зелен гущер) и др.

3. Значимост на получените резултати

Гл. ас. д-р Е. Вачева е автор на общо 42 научни публикации, но в настоящия конкурс участва с 31 от тях, освен трите публикации във връзка с дисертацията си (2019 г.). Всички те са публикации в печатни специализирани научни издания. Общо 18 от публикациите по конкурса са в списания с „Impact factor“. Три от трудовете са публикувани в издания от първи квартил (Q1). В издания с IF са цитирани 24 труда, а в такива с SJR – 10 с общо 83 цитирания. Всички са написани на английски език. Трудовете на Е. Вачева, освен в България, са отпечатани и в още 8 други държави: Германия, Италия, Обединеното кралство, Румъния, САЩ, Турция, Черна Гора и Швейцария. Това също доказва, че кандидатът е международно приет и признат изследовател за световната научна херпетологична/батрахологична общност. Това се потвърждава и от представения списък на цитиранията, доказващ използването на нейните научни приноси.

4. Най-значими научно-приложни постижения

Сред приносите, посочени по-горе, се съдържат, както фундаментални, така и практико-приложни. Това е така, защото многобройните приноси с фундаментален характер (морфологичните, етологичните, екологичните и фаунистичните) могат да бъдат използвани в твърде разнообразни насоки в практическата дейност по опазването (разселване, размножаване, отглеждане на затворено, видово детерминиране, избор на подходящи местообитания) и мн. др. Накратко: „значими научно-приложни постижения“ се съдържат в поповечето от представените трудове. В тях са публикувани нови, неизследвани и важни страни от биологията, екологията и разпространението на нашите влечуги и земноводни, които са от съществено значение за опазването им. Само това е достатъчно за да се оцени научно-приложният им принос.

5. Демонстрирани умения или заложби за ръководене на научни изследвания

В почти 1/3 от представените по конкурса трудове Е. Вачева е водещ „първи“ автор (в 9 от общо 31 труда по конкурса). Кандидатът няма самостоятелни публикации сред представените по конкурса. Общо 23 от публикациите й са в съавторство с проф. Борислав Наумов, 12 – с проф. Симеон Луканов и доц. Мирослав Славчев - по 6, с проф. Георги Попгеоргиев, 5 – с д-р Юрий Корнилев и др. Формално погледнато това може да е атестат за способността й да работи в колективи, но също и за (донякъде) ограничена инициативност.

В периода 2018-2025 г. Е. Вачева е била съизпълнител на десет научно-изследователски проекти в областта на разпространението и опазването на земноводни и влечуги в България. Гл. ас. Вачева е активен участник в специализирани научни конференции и досега е представила своите разултати в 24 конференции в страната и чужбина.

6. Профил на научно-изследователската работа

Профилът на кандидата е съвсем ясно очертан от тематиката на научните му трудове и от тематиката на списанията, в които публикува и е цитиран. Определено това е херпетологията с приложните й аспекти – опазване на влечугите (и земноводните). Общо 18 от представените 31 научни труда са разработени върху българските представители на разред Sauria (гущери) – групата, по която кандидатът е сред най-добрите у нас специалисти. Акцентите са биология, екология, размножаване, разпространение, отрови, микробиология, полов диморфизъм и мн. др. Всички те изцяло (макар и непряко) попадат в професионално направление „4.3. Биологични науки“ по „Екология и опазване на екосистемите“ (02.22.01).

7. Роля на кандидата за обучението на млади научни кадри

Като главен асистент досега, д-р Вачева е нямала правомощия да бъде научен ръководител на докторанти.

8. Забележки

(не са подредени по значимост)

- Herpetology notes и Herpetology Notes
- Някои PDF файлове на представените трудове не се отварят - №№ 1, 4, 22-24.

9. Заключение

От представената справка (която приемам напълно) е очевидно, че по всичките 4 основни наукометрични показателя, Е. Вачева има от 2 до 6 пъти по-високи стойности, с които убедително надвишава изисквания минимум. Общият брой точки (660) на кандидата при определен минимум от 400 точки според Правилника за приложение на ЗРАС на ИБЕИ показва превишаване с 40%.

H-index-ът на гл. ас. д-р Е. Вачева според ResearchGate е 8, което е близо до 10 – стойност често определяна като праг за признат изявен специалист в дадена конкретна област.

Въз основа на изтъкнатите научни, научно-приложни и преподавателски приноси, смятам, че гл. ас. д-р Емилия Димитрова Вачева напълно отговаря на определените критерии за получаване на академичната длъжност „доцент" в по професионално направление „4.3. Биологически науки", научна специалност „Екология и опазване на екосистемите" (02.22.01) от Правилника за приложение на ЗРАС и може да заеме тази длъжност в Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания на БАН. Затова съвсем убедено предлагам и на членовете на почитаемия Научния съвет на ИБЕИ-БАН да гласуват с "да" за получаването на тази академична длъжност от кандидата.

София, 15.10.2026 год.

РЕЦЕНЗЕНТ:

(Златозар Боев)